

सोमवार, दि. १० एप्रिल २०२३

आपलं आयुष्य म्हणजे कायष एक सुखाचं
गाणंष प्रत्येकजण स्वतःच्याच सुखासाठी
जगत असतो. फक्त माणसांगणिक
सुखाची व्याख्या बदलत असते इतकंच.
कोणी आत्मिक सुख महत्वाचं मानतो, तर
कोणी भौतिक सुखासाठी धडपडत राहतो.
पण सगळ्यांनाच दुःखात नक्कीच राहायचं
नसतं.

पण मग नक्की योग्य काय आत्मिक सुख की भौतिक सुख. अर्थातच ज्यात आपला आत्मा, आपलं मनसुखी समाधानी असेल ते खरं सुख म्हणावं लागेल. जे काही आहे ते सगळं आपल्याच मानाच्या ताब्यात आहे. फक्त गरज आहे ती मनाला योग्य विचारांचे वळण देण्याची. जर कुणाला आत्मिक सुखात समाधान असेल, पण त्याच्याप्रमाणे घरातले विचार करत नसाठील, तर त्याचं आयुष्य नक्कीच अशांत राहणार आणि एखाद्याला घरात टीक्की, फ्रिज महागाडी गाडी दागिने यातून मानसिक सुख मिळत असेल, तर त्याला चॅलेज करंसं करायचं? पण या गोष्टी मिळवताना तो माणूस जर चुकीच्या स्पर्धेत किंवा मार्गावरून जातं असेल, तर तो ताणातून जात असणार, हेही तितकीच सत्य आहे. हाविष्य मांडण्याचं कारण म्हणजे अकाली होतं असलेले मृत्यु. आजबाजूला बघितलं तरी लक्षात येतं की, अगदी लहान पणापासून बघितलेल्या तरुणाचे अकाली निधन झालंय, कुणाचा नवरा, कुणाचा पिता, मुलगा भाऊ अकालीच निघून गेलाय. त्यातही हृदयरोग आणि त्यातही कार्डियाक अरेस्टने तरुण मूर्लं, मुली अवघ्या पस्तीस-चाळीशीतच आपला जीव गमावून बसली आहेत. या वयात खरं तर आयुष्य नवं

A photograph of a sunset or sunrise over a body of water. The sky is filled with warm orange and yellow hues. A large, bright sun is positioned on the right side of the frame, its light reflecting off the water. On the left side, there is a prominent, dark, jagged shape that looks like a torn piece of paper or a rocky outcrop, partially obscuring the sun. The overall scene is peaceful and dramatic.

यावर अनेक मुद्द्यांनी ऊहापोह होऊ शकतो. पण यात खरा मुद्दा आहे तो आपल्याच प्रकृतीला गैरीनेट धरत सुख या खरी व्याख्याच न समजलेल्यागोष्टीच्या मागे न थांबता धावणे होय. हल्ली लवकर सेटल व्हायचं असतं, ते होताही येतं. पण त्यासोबत अस्वस्थता, गमावून बसण्याची भीती, सत्तेत असाल, तर पराजायची भीती, टिकून राहण्याचा अट्टास, त्यासाठी केलेले अनेक ॲडजस्टमेंट, कुटुंब सुखापासून झालेली फारकत, कार्म, आजूबाजूच्या वातावरणातून येणाऱ्या तणावावर उपचार असतात, त्या कुटुंबाला सुखामध्ये पण वेळ नसतो. आई-बाबांच्या, पत्नीच्या, मुलंच्या सोबत क्षण घालव्याला वेळ नसतो, आतातर नाते संबंधातसुद्धा व्यवहार आले आहेत. एक व्यवहार म्हणून अनेकदा नाते बांधले जाते आणि मग सुखाचे वेगळे मार्ग शोधले जातात. माणूस आर्थिकदृश्या सक्षम होतो. पण मनाला समाधानी करण्यात अपेयशी झाला, तर तो बेचैन होतो आणि त्या सगळ्याचातानु त्याच्या हृदयावर येतो हे साहजिक लक्षण आहे आणि सगळं भयंकर आहे. भारतीय संस्कृतीत कुटुंब व्यवस्थेला खूप माठं महत्त्व आह. कुटुंब भक्तमपाठीशी असेल, तर जग जिंकता येतं याची अनेक उदाहरणे आहेत.

सुख म्हणजे काय, समाधान म्हणजे नेमकं काय. भौतिक सुखासाठी, स्पर्धेसाठी किती धावायचे? याचेही काही प्रमाण आहे. आपल्याला आपल्या आयुष्यात शेवटी काय हवे आहे, हे एकदा निश्चित झाले, तर आयुष जगणं सोपं जातं. मात्र विचार होणे अवश्यक आहे. यावर अगदी सोपा मार्ग मेडिटेशन आहे. त्यातून आपलंच मन आपल्याला समजूलगतं, त्याला नेमकं काय हववयं हून समजत. आयुष्याचा नेमका मार्ग सापडतो आणि मग जगणं ताणविरहित होऊन जातं.

आयुष्य कसं जगायचं ठरवूया!

शैक्षणिक संस्थांचा हेतू असावा शुद्ध!

राज्यात ८०० शाळा बोगस निघतील वा असतील असा विचार कुणीही केलेला नसेल. शासनाची कोणतीही परवानगी न घेता शाळा सुरू करणे हा मोठाच अपराध आहे. यावरूनच शासनाची, विद्यार्थी आणि त्यांच्या पालकांची किती मोठी फसवणूक होत आहे हे यावरून स्पष्ट होते. वास्तविक या शाळांच्या अध्यक्ष व संचालकांचा नेमका शाळा सुरू करण्यामागे कायदृष्टिकोन आहे, हे त्यांची चौकशी केल्यानंतरच स्पष्ट होईल. आज-काल शाळा सुरू करून पैसा कमविणे हा धंदा बनला आहे. तर काहीजण एका सामाजिक आणि शैक्षणिक घेयापोटी अशा संस्था सुरू करतात. खरे म्हणजे शिक्षणाची चालणारी ही अखंड प्रक्रिया आहे.

आढळ्ण आल्या आहत.
 मुंबईतील या शाळांवर
 महानगरपालिका काय
 कारवाई करते, हे बघावे लगेल.
 राज्यात एकूण १३००
 शाळांची पडताळणी करण्यात^१
 आली होती.

शिक्षण विभागाच्या या पडताळणीत आठसे शाळांमध्ये त्रुटी आढळून आल्या. या शाळांकडे शाळां सुरु करण्यासाठी ना-हरकत प्रमाणपत्र (एनओसी) नसणे, शाळांसाठी लागणारे शिक्षण मंडळ आणि शासनाचे संलग्न प्रमाणपत्र नसणे अशा या त्रुटी आढळून आल्या आहेत. यापैकी कोणताही एक कागद नसल्यास त्या शाळेची मान्यता रद्द करण्यात येईल, असा इशारा राज्याचे शिक्षण आयुक्त सूरज मांढरे यांनी दिला आहे. शाळांना शासनाची मान्यता आहे की, नाही याची खातरजमा करूनच शाळांमध्ये आपल्या पाल्याला प्रवेश द्यावा, अशा सूचनाही शासनाने दिल्याचा आहेत. नाहीतर अशा शाळांमध्ये शिकून दिवस, वर्ष वाया जातील. परिणामी त्यांचे व त्यांच्या पालकांचे शैक्षणिक नुकसान झाल्याशिवाय राहणार नाही. म्हणून पालकांनी खातरजमा करून आपल्या मुलास चांगल्या शाळेत दाखल केले पाहिजे. राज्य सरकारने शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण करून कायदा केला आहे. या शिक्षण कायद्यानुसार कुणीही शिक्षणापासून वंचित राहताकामा नये. म्हणूनच शाळाबाबाह्य मुलांचा शोध घेऊन त्यांना शिक्षण प्रवाहात आणले जात आहे. इतकेच काय ऊसतोड कामगारांच्या मुलाना ते राहतात त्या ठिकाणी शिक्षण दिल्ले जाणार आहे.

ધ્રુવી વાય ઘાસિની વા

ता नातमान करणे ह कपळ शासनाचेच काम नाही, तर प्रत्येकाने त्यासाठी खारीचा वाटा उचलला पाहिजे. तरच 'शहाणे करून सोडावे सकलजना' असे म्हणता येईल. म्हणुनच कर्मवीर भाऊराव पाटील यांनी रयत शिक्षण संस्थेची स्थापना केली होती. स्वतः महात्मा जोतिबा फुले यांनी त्या काळात गारगरीब, रंजलेगंजले, उपेक्षित अशा समाजातील मुलांसाठी शाळा सुरू केली होती. सावित्रीबाई फुले यांनी तर स्वतः किंती कष्ट घेतले आहेत, हे सर्वांना ज्ञात आहे. शिक्षण म्हणजे अमृत, शिक्षण म्हणजे तिसरा डोळा, शिक्षण म्हणजे वाधिणीचे दूध, एक शक्ती आहे. हाच विचार या महापुरुषांनी केला म्हणून आज सुर्संस्कृत पिढ्या घडत आहेत. शिक्षणाची सोय नसती तर केवढा मोठा अनर्थ घडला असता, असे शिक्षणाचे महत्त्व महात्मा फुले यांनी विशद केले आहे. केवढा मोठा त्यांचा विचार, दूरदृष्टी होती याची कल्पना आत्याशिवाय राहत नाही. या शिक्षणामुळे तर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर घडले. शिक्षणाशिवाय तरणोपाय नाही, याची जाणीव जेव्हा त्यांना झाली. तेक्हापासन त्यांनी एक दाखिला वाचा धालुवला नाहा म्हणूनच तर त्यांनी भारतासह विदेशात उच्चशिक्षण घेतले. त्याचा फायदा त्यांनी त्यांच्या कुटुंबासाठी नाही तर समाजासाठी करून दिला. एवढे शिक्षणाचे महत्त्व आहे. शिक्षणावाचून कुणी अलिप्त राहता कामा नये, असे शासनाचे धोरण आहे. पण, या धोरणाचा विचार सोडून आज अनेकांनी शिक्षणाचा बाजार मांडला आहे. आज ज्याशिक्षण संस्थांनी उत्तमप्रकारे शाळा चालवल्या, त्या शाळा शंभर टक्के अनुदानावर चालवल्या जातात. तर काही विनाअनुदान तत्त्वावर चालवल्या जातात. इंग्रजी माध्यमाच्या बहुतांश विनाअनुदान किंवा काही प्रमाणात अनुदान मिळतही असेल. अशा खासगी आणि तेही इंग्रजी माध्यमाच्या शाळांत शिकणारी मुळे ही उच्च कुटुंबातील असतात. त्यामुळे वाटेल तशी फी देऊ शकतात; परंतु मध्यमर्गीय, गरिबी कुटुंबातील मुला-मुलींना अनुदानीत शाळांमधूनच शिकावे लागते. त्यामुळे त्यांचे शुल्क परवणारे असते. पण ज्यांनी धंदाच उघडला ते कोणत्याही पद्धतीने पालकांकडून पैसा कात्ता असतात. अशा शाळांना साध्य

बचत पाण्याची; गरज काळाची

उन्हाळा ऋतू चालू असून सुद्धा अधून मधून अवकाळी पावसाचे आगमन होत आहे. यामुळे फरळबागायतदार चिंतेपडले असून दरवर्षीप्रमाणे उन्हाळ्यात पाणीटंचाईला सर्वसाधारण नागरिकांना सामोरे जाण्याची वेळ आली आहे. याचा जास्त चटका ग्रामीण भागातील जनतेला होतो. आता तर मुंबईमध्ये सुद्धा महिनाभर १५ टक्के पाणीकपात केली जाणार आहे. तेव्हा राज्यातील जनतेने पाण्याचे महत्त्व लक्षात घेऊन पाण्याचा काटकसरीने वापर करावा. पाणी हे निसर्गाचे अनमोल रत्न असल्यामुळे त्यास वाचविण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. तेव्हा पाणी जपून वापरल्यामुळे आपला पुढील काळ सुरक्षित राहणार आहे. तेव्हा पाण्याची बचत करणे आजच्या काळाची गरज झाली आहे.

करून एक तास पाणी येत. त्यासाठी प्रत्येक घराला रुपये एकशे पन्नास महिन्याला ग्रामपंचायतीला द्यावे लागतात. सध्या बन्याच गावातील लोक पाणी पाणी करीत आहेत. याचा परिणाम आपल्याला पाणी मिळत नसल्यामुळे ग्रामपंचायतीमध्ये सभा चालू असताना आपल्याला पाणी मिळत नसल्याच्या रागाने सभेतून बाहेर येऊन सभागृहाला बाहेरून कडी घालण्याची वेळ ग्रामस्थांवर आलेली आहे. म्हणजे घोटभर पाण्यासाठी लोक काय करू शकतात याची कल्पना येते. तेव्हा आपल्या गावातील नागरिकांना पाण्यासाठी ग्रामपंचायतीमध्ये येण्याची वेळ येणार नाही, याची लोकप्रतिनिधीनी काळजी घेणे आवश्यक आहे. हंडा घेऊन ग्रामपंचायतीमध्ये येण्याची वेळ गावातील ग्रामस्थांवर का आली? या प्रश्नाचे उत्तर ग्रामपंचायतील ग्रामसेवक, सरपंच, उपसरपंच आणि सदस्यांनी शोधले पाहिजे. पाण्याचा पातळीचा विचार करता दिवसादिवस पाण्याचा पातळी कमी होताना दिसत आहे. याला अनेक कारणे असतील. मात्र त्याचा शोध घेणे गरजेचे आहे. पाणी हेच आपले सर्वच जीवन आहे. तेव्हा प्रत्येकांनी पाण्याची बचत केली पाहिजे. तसेच पाणी दूषित होणार नाही, याची पण दक्षता घ्यायला हवी. त्यासाठी पाणी हे निसर्गनिर्मित असल्याने पाण्याचा योग्य वापर करायला हवा. महत्त्वाची बाब म्हणजे, पाण्याचा अति वापर होणार नाही याची काळजी नागरिकांनी घ्यावी. पाण्याचा वापर करताना योग्य कामासाठी योग्य प्रकारे वापर करायला हवा. बन्याच वेळा पाणी वाया जाते. असे वाया जाणारे पाणी झाडांना घालावे. झाडे जगली तर पाऊस लागेल, पाऊस लगाल्यावर झाडाची मुळे पाणी अडवून टेवू शकतात. बन्याच वेळा अशा परिस्थितीकडे दुर्लक्ष होताना दिसतो. यामध्ये घरातील पाण्याचा वापर करण्यासाठी जसे भांडी धूण्यासाठी, आंघोळ करण्यासाठी, गाडी डागर सपाट करणे, झाडांची कत्तल करणे, नवीन झाडांची लगवड न करणे व दगडांचे उत्खनन करणे अशा अनेक कारणांमुळे पावसाचे पाणी जमिनीत न मुरता थेट नवीन नाल्यांवाटे समुद्राला मिळते. त्यामुळे पाण्याची पातळीपण कमी कमी होताना दिसते. आपल्या राज्यात सुशोभीकरणाचे काम चालू आहे. हे स्वच्छतेच्या बाबतीत समाधानकारक असले तरी पाण्याच्या स्वच्छतेकडे सुद्धा लक्ष देणे गरजेचे आहे कारण पाणी हेच मानवाचे जीवन आहे. विकासाच्या वाटेवर झाडांचा अडथळा येत असल्यामुळे झाडे तोडली जात आहेत. मात्र त्या प्रमाणात नव्याने झाडे लावणे आवश्यक आहे. मात्र तसे होताना दिसत नाही. बन्याच ठिकाणी पावसाचे प्रमाणही कमी झालेले दिसत आहे. सध्या पाऊस कधीही लगतो, अशी परिस्थिती पाहायला मिळते. पाणी हे प्रत्येकाच्या जीवनाचा आधार आहे. तेव्हा पाण्याचा विनाकारण होणारा अपव्यय टाळला पाहिजे.

देणे मराठी शाळेचे

शिक्षणाचे माध्यम कोणते असावे? हा विषय या सदरांतून विविध संदर्भात चर्चिला गेला आहे. माझ्या एका तरुण प्राध्यापक सहकाऱ्याचे मला याबाबत विशेष कौतुक वाटले. आपल्या दोन्ही मुलींकरता त्याने मराठी माध्यम निवडले. खरे तर तुम्ही मुलांना कोणत्या माध्यमात घातले आहे किंवा पालक म्हणून काय ठरवताय, हा प्रश्न विचारणे मी केळाच सोहून दिले आहे. सरसकट इंग्रजी माध्यमाकडे झुकणारा मराठी भाषक पालकांचा कल हा मुद्दा माझ्यासारख्या मराठीकरता

मुलांना आम्ही पाठवू शकत नाही. म्हणजे या अशा भिंती आपणच आपल्या मुलांमध्ये निर्माण करायच्या. मग समाज कसा प्रवाही राहणार? तळागाठातील माणसांना समजून घेण्याची क्षमता आपण मुलांमधून संपवन टाकायची, हे क्रूर आहे. श्रीमंत वर्गातील मुलांनी त्यांच्याच वर्गातील मुलांशी मैत्री करायची? ही

A group of students in school uniforms are gathered around a desk, looking at open books. One student in the foreground is pointing at a book. The background shows other students and a teacher. The Mumbai Live logo is in the top right corner.

महानाली, 'आई, तू मला मराठी शाळेतशिक्कवले सहेकिती छान केलेस. गावागावांतुन चित्रकलेचा अभ्यास करण्याकरता आलेली मुळे त्यांचे प्रश्न, अडचणी सहज सोडवण्याकरता काय करायचं, हे आम्ही मिळून ठरवतो. तसंच परदेशातली नि परराज्यातील मुळे देखील आमच्याकडे आहेत, त्यांच्याशी देखील संवादाचा आत्मविश्वास माझ्यात काय देते? याचे उत्तरच मला तिच्या उद्घारांतून मिळाले. मराठीशाळा मुलांना समाजाशी जोडून ठेवते. माणसांचे चेहरे वाचायला शिकवते. समाजाच्या प्रश्नांचा अर्थ उलगडायला अवकाशात उभे राहण्याचे सामर्थ्यही देते. हे केवळ भावानिक मनोगत नव्हे, मराठी शाळेत शिकलेल्या हजारो मुलांनी हे सिद्ध केले आहे. पण हे मायधारेचे देणे समजून घ्यायला

